

<https://doi.org/10.15407/ukrbotj83.01.054>

RESEARCH ARTICLE

Нові знахідки рідкісного гриба *Battarrea phalloides* (*Agaricales*, *Basidiomycota*) в Україні

Федір П. ТКАЧЕНКО¹ , Микола П. ПРИДЮК^{2*}

¹ Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
вул. Всеволода Змієнка 2, Одеса 65085, Україна

² Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська 2, Київ 01601, Україна

* Автор для листування: prydiuk@gmail.com

Реферат. У статті представлені нові дані про знахідки в Україні рідкісного виду грибів *Battarrea phalloides*, занесеного до Червоної книги України. Гриб був виявлений у степовій частині Березівського р-ну Одеської області. Надано опис нового місцезнаходження, а також макро- та мікроморфологічні ознаки знайдених у цьому локалітеті плодових тіл. Узагальнена інформація про поширення *B. phalloides* в Україні (на основі літературних джерел і даних із соціальних мереж) та у світі.

Ключові слова: Крим, новий локалітет, Одеська область, степова зона, Червона книга України, *Agaricaceae*

Вступ

Battarrea phalloides (Dicks.) Pers., згідно з сучасними даними, належить до родини *Agaricaceae* Chevall., підпорядку *Agaricineae* Fr. та порядку *Agaricales* Underw. (Hyde et al., 2024). На відміну від більшості представників цієї родини, які мають класичні агарикоїдні плодові тіла (тобто поділені на шапинку та ніжку, з відкритим пластинчастим гіменофором), вказаний рід має так звані секотіюідні карпофори. Останні є наслідком гастероміцетизації — еволюційного процесу пристосування грибів до посушливих умов шляхом утворення плодових тіл із закритим

гіменофором (Thiers, 1984). У його найвищих проявах гриби утворюють округлі (нерідко підземні) та повністю закриті карпофори без жодних ознак ніжки та шапинки, в той час як у секотіюідних видів вказані елементи плодових тіл зберігаються, хоча гіменофор завжди певною мірою редукований і доволі довго або завжди залишається закритим. У деяких представників цієї морфологічної групи пластинки ще зберігаються (наприклад, у *Chlorophyllum agaricoides* (Czern.) Vellinga), хоча вони сильно деформовані та видозмінені, часто хвилясті з численними анастомозами, проте у *Battarrea phalloides* їх взагалі немає, а натомість утворилася комірчаста

ARTICLE HISTORY. Submitted 10 March 2025. Revised 10 February 2026. Published 26 February 2026

CITATION. Tkachenko F.P., Prydiuk M.P. 2026. New finds of the rare fungus *Battarrea phalloides* (*Agaricales*, *Basidiomycota*) in Ukraine. *Ukrainian Botanical Journal*, 83(1): 54–59. <https://doi.org/10.15407/ukrbotj83.01.054>.

© M.G. Kholodny Institute of Botany, NAS of Ukraine, 2026

© Publisher PH "Akademperiodyka" of the NAS of Ukraine, 2026

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

глеба, і шапинка фактично перетворилася на мішечок, наповнений спорами.

Цей досить рідкісний в Європі та Україні вид приурочений до сухих місцин, переважно степів, остепнених луків та піщаних дюн, хоча нерідко трапляється і в лісосмугах, заростях чагарників та лісах (переважно на узліссях або галявинах). Його вважають індикатором аридних і семіаридних біотопів (Fraiture, Otto, 2015), і в багатьох країнах Європи (зокрема, в Австрії, Болгарії, Великій Британії, Вірменії, Іспанії, Італії, Мальті, Німеччині, Північній Македонії, Польщі, Росії, Румунії, Сербії, Словаччині, Туреччині, Угорщині, Франції та Чехії) він включений до Червоних списків грибів, а також запропонований для оцінки як кандидат для можливого внесення у Червоний список МСОП на глобальному рівні (Heluta et al., 2022; <https://redlist.info/iucn/species/view/159853/>). Починаючи з 2021 р. він включений і до Червоної книги України в категорії VU — вразливий (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0370-21#Text>). Донедавна в нашій країні було відомо близько 12 місцезнаходжень цього виду гриба, причому майже половина з них була зроблена за проміжок часу з кінця XIX ст. до 1970 р. (Valts, Rishavi, 1871; Sredinskiy, 1872–1873; Frankivskiy, 1963; Wasser, 1971; Zerova et al., 1979; Akulov et al., 2017). Оскільки вкрай важливими є актуальні дані щодо розповсюдження цього гриба в Україні, нижче ми наводимо інформацію щодо нового місцезнаходження *Battarrea phalloides*, виявленого в Одеській області, та додаємо низку нещодавніх спостережень цього гриба, зроблених учасниками Facebook-спільноти "Гриби України" та мережевої платформи *iNaturalist*.

Матеріали та методи

Опис макроморфологічних ознак гриба базується на трьох екземплярах сухих плодових тіл, виявлених у жовтні 2024 р. Для вивчення мікроструктур була відібрана проба ґлеби. Розміри спор вказані за результатами вимірів 20 випадково відібраних екземплярів, а також одного найбільшого та одного найменшого. Для інших мікроструктур вимірювали по 10 одиниць. Ідентифікацію гриба проводили за допомогою кількох мікологічних визначників (Sosin, 1973; Zerova et al., 1979; Calonge, 1998; Pegler et al., 1995; Sarasini, 2005). Всі наукові назви та їхні синоніми наведені згідно з базою даних

Index Fungorum (<https://www.indexfungorum.org/>, accessed 14 July 2025). Місцезнаходження згруповані відповідно до районування, прийнятого у "Флорі грибів України" (Heluta, 1989).

Результати та обговорення

Цей вид гриба був уперше описаний під назвою *Lycoperdon phalloides* Dicks. британським науковцем Д. Діксоном у 1785 р. Пізніше, у 1801 р., французький міколог Х.Г. Персон на основі цього ж гербарного зразка створив рід *Battarrea* Pers., назвавши його на честь італійського вченого Д.А. Баттарри (Watling et al., 1995). Певний час вважали, що в Україні окрім *Battarrea phalloides* трапляється ще один вид, *B. stevenii* (Libosch.) Fr. (Sosin, 1973; Zerova et al., 1979), проте після низки досліджень із використанням молекулярно-генетичних методів науковці схильні розглядати другий вид як синонім *B. phalloides* (Martín et al., 2013).

***Battarrea phalloides* (Dicks.) Pers., Syn. meth. fung. (Göttingen) 1: xiv, 129. 1801. — Баттаррея веселкоподібна.**

≡ *Lycoperdon phalloides* Dicks., Fasc. pl. crypt. brit. (London) 1: 24. 1785.

= *Dendromyces stevenii* Libosch., Besch. entd. Pilzes (Wein): tab. 1, 2. 1814. = *Battarrea stevenii* (Libosch.) Fr., Syst. mycol. (Lundae) 3(1): 7. 1829. = *Battarrea phalloides* var. *stevenii* (Libosch.) Cleland & Cheel, J. Proc. R. Soc. N.S.W. 50: 111. 1916. = *Battarrea phalloides* f. *stevenii* (Libosch.) Calonge, in Calonge, Guzmán & Ramírez-Guillén, Boln Soc. Micol. Madrid 28: 339. 2004. = *Phallus campanulatus* Berk., Ann. Mag. nat. Hist., Ser. 1 9: 446. 1842. = *Ithyphallus campanulatus* (Berk.) Sacc., Syll. fung. (Abellini) 7: 11. 1888. = *Sphaericeps lignipes* Welw. & Curr., Trans. Linn. Soc. London 26(1): 290. 1868. 1870. = *Sphaerocybis lignipes* (Welw. & Curr.) Clem., Gen. fung. (Minneapolis): 117 (1909). = *Battarrea gaudichaudii* Mont., Anns Sci. Nat., Bot., sér. 2 2: 76. 1834. = *Battarrea guicciardiniana* Ces., R.C. R. Accad. Sci. Napoli 12: 36. 1875. = *Battarrea muelleri* Kalchbr., in Kalchbrenner & Cooke, Grevillea 9 (no. 49): 3. 1880. = *Battarrea tepperiana* F. Ludw. [as 'Batarrea'], Botan. Centralbl. 37: 337. 1889. = *Battarrea guachiparum* Speg. [as 'Batarrea'], Anal. Mus. nac. Hist. nat. B. Aires 6: 190. 1898 [1899]. = *Battarrea patagonica* Speg. [as 'Batarrea'], Anal. Mus. nac. Hist. nat. B. Aires 6: 191. 1898 [1899].

= *Battarrea laciniata* Underw. ex V.S. White, Bull. Torrey bot. Club 28: 439. 1901. = *Battarrea levispora* Masee, Bull. Misc. Inf., Kew: 152. 1901. = *Battarrea franciscana* Copel., Annls mycol. 2(1): 3. 1904. = *Battarrea katzlerae* Ulbr., Notizbl. Bot. Gart. Berlin-Dahlem 13: 144. 1936.

Плодові тіла секотіюідні, складаються з ніжки та спороносною голівки. В молодому віці яйцеподібні, 3–4 см діаметром, із подвійним перидієм. При дозріванні карпофорів зовнішній шар (екзоперидій) розривається, зберігаючись у вигляді піхви в основі ніжки, яка швидко витягується у довжину, піднімаючи спороносну глебу над поверхнею ґрунту. Ніжка розміром 11–13 × 0,7–1,0 см, порожниста, циліндрична або дещо веретеноподібна, волокнисто-луската, у верхній частині сірувато-біла, нижче темно-коричнева. Голівка округло-приплюснута, знизу помітно увігнута, діаметром 2,0–3,5 см, вкрита гладеньким білуватим ендоперидієм, який при дозріванні руйнується у верхній частині, зберігаючись у вигляді кільця діаметром 1,0–2,3 см на верхівці ніжки. На вказаному кільці розташована світло-коричнева або бура глеба, яка після дозрівання карпофора перетворюється на порошисту спорову масу. М'якуш плодового тіла дерев'янистий, сіруватий, без особливого запаху та смаку.

Спори 4,7–6,5 мкм діаметром, дрібнобородавчасті, кулясті, товстостінні, іржаво-коричневі. Базидії не виявлені. Елатери циліндричні, часом розгалужені, завтовшки 3,5–5,0 мкм, зі спіральними потовщеннями стінок, безбарвні.

Зростає поодинокі або невеличкими групами на ґрунті, особливо піщаному, переважно у степах, на остепнених луках, пустирях, галявинах та узліссях, рідше у заростях чагарників, лісосмугах та лісах, з червня по листопад (хоча плодові тіла, завдяки дерев'янистій консистенції, зберігаються довго, і їх можна знайти ще у грудні, або навіть у січні–квітні наступного року).

Досліджений зразок: Правобережний злаковий Степ: Одеська обл., Березівський р-н, поблизу с. Ряснопіль, N 47°08'83", E 31°16'82", степ, серед розрідженої трав'яної рослинності, на суглинистому ґрунті, 11.10.2024, А. Гайна.

Поширення в Україні (рис. 1): Центральне Полісся: Київська обл., Бучанський р-н, околиці с. Липівка, городи, на ґрунті, 28.06.1884, А. Рогович (Akulov et al., 2017). Правобережний Лісостеп: Вінницька обл., Гайсинський р-н, 16.10.2022, В.

Косаківська (https://www.facebook.com/groups/Hryby.Ukrayiny/posts/5796160347070917). Кіровоградська обл., Кропивницький р-н, околиці м. Кропивницький, біля житлових будинків центрального відділення колишньої Кіровоградської обласної сільськогосподарської станції, лісосмуга з робінії, на ґрунті, 1953–1958 рр., Я. Франківський (Frankivskiy, 1963) [на жаль, немає конкретніших дат знахідок гриба та їх точної кількості, а в Гербарії Інституту ботаніки KW-M зберігається лише два зразки *Battarrea phalloides* з цього місця, переданих Я. Франківським, які були зібрані 06.10.1957 та 06.11.1957]; там само, 06.11.1967, Я. Франківський. Одеська обл., Подільський р-н, с. Саврань, подвір'я, на ґрунті, 01.09.2020, І. Іскра (https://www.facebook.com/groups/Hryby.Ukrayiny/posts/3920820114604959/). Лівобережний Лісостеп: Полтавська обл., Лубенський р-н, бурти, на ґрунті, 20.07.1862, А. Рогович (Valts, Rishavi, 1871). Харківський Лісостеп: Харківська обл., Зміївський р-н, НПП "Гомільшанські ліси", біостанція Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, кленово-липова діброва, на ґрунті, 30.06.2016, М. Жежера (Akulov et al., 2017); Куп'янський р-н, околиці с. Дворічна, ур. Плоске, байрачна діброва, в дуплі ясена на рівні ґрунту, 30.11.2016, А. Тупіков (Akulov et al., 2017). Правобережний злаково-лучний Степ: Запорізька обл., Запорізький р-н, околиці м. Запоріжжя (о. Хортиця), зарості чагарників, на ґрунті, 06.10.2025 (https://www.inaturalist.org/observations/319121723). Одеська обл., Білгород-Дністровський, Болградський та Ізмаїльський р-ни (Бесарабія), цілинний степ, на ґрунті, М. Срединський (Sredinskiy, 1873). Правобережний злаковий Степ: Миколаївська обл., м. Миколаїв, парк, на ґрунті, 30.11.2025, О. Балагура (https://www.facebook.com/groups/Hryby.Ukrayiny/permalink/25593447223582269/). Лівобережний злаково-лучний Степ: Дніпропетровська обл., Синельниківський р-н, околиці с. Березнуватка, лісосмуга, на ґрунті, 06.10.2017, А. Новоборський (https://www.facebook.com/groups/Hryby.Ukrayiny/permalink/2870957629591218/). Запорізька обл., Запорізький р-н, цілинний степ, на ґрунті, М. Срединський (Sredinskiy, 1873). Донецький злаково-лучний Степ: Донецька обл., Горлівський р-н, с. Зачатівка, зарості чагарників, на ґрунті, 20.02.2024 (https://www.inaturalist.org/observations/200066354). Лівобережний злаковий Степ: Херсонська обл., Каховський р-н,

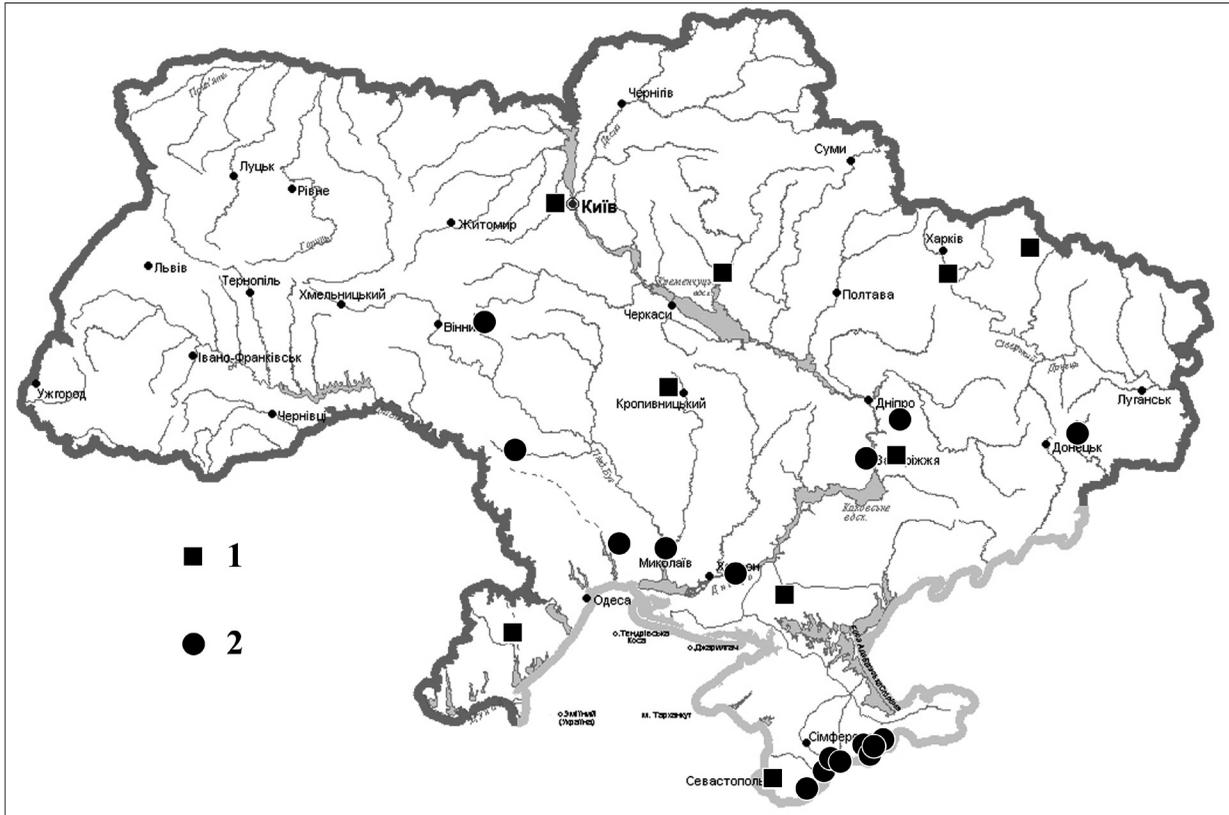

Рис. 1. Поширення *Battarrea phalloides* в Україні: 1 — місцезнаходження за літературними даними; 2 — нові місцезнаходження

Fig. 1. Distribution *Battarrea phalloides* in Ukraine: 1 — localities according to literature data; 2 — new localities

Біосферний заповідник "Асканія-Нова", цілинний степ, на ґрунті, С. Вассер (Wasser, 1969, 1971); Скадовський р-н, околиці м. Гола Пристань, обабіч міського кладовища, розріджене насадження тополі та робінії, на ґрунті, 31.01.2016, М. Заславець (Akulov et al., 2017); Херсонський р-н, околиці с. Кринки, 19.11.2021, І. Гончаровська (<https://www.facebook.com/groups/Hryby.Ukrayiny/permalink/25491597450433914/>). Кримський Ліссостеп: АР Крим, околиці м. Севастополь, біля залізничної станції Мекензівієві гори, насадження з туї та ялівцю, на ґрунті, 02.04.2016, Н. Федотова (Akulov et al., 2017). Гірський Крим: АР Крим, Феодосійський р-н, смт. Коктебель, пустир, на ґрунті, 25.10.2020, М. Орлов (<https://www.inaturalist.org/observations/63489464>); південно-східніше смт. Коктебель, остепнена ділянка, на ґрунті, 24.12.2023 (<https://www.inaturalist.org/observations/195184607>); Ялтинський р-н, околиці с. Краснокам'янка, ліс із сосни кримської,

на ґрунті, 01.08.2022 (<https://www.inaturalist.org/observations/136551817>). Південний берег Криму: АР Крим, Феодосійський р-н, околиця с. Курортне, зарості ялівцю, на ґрунті, 22.06.2017, О. Фатерига (<https://www.inaturalist.org/observations/68699496>); там само, зарості ялівцю, на ґрунті, 26.09.2021 (<https://www.inaturalist.org/observations/108165569>); Ялтинський р-н, східніше м. Алушта, ліс із дуба пухнастого, на ґрунті, 23.12.2023, С. Богданович (<https://www.inaturalist.org/observations/194674126>); м. Алушта, деревні насадження, на ґрунті, 22.07.2024, С. Богданович (<https://www.inaturalist.org/observations/230937018>); селище Ізобільне, зарості дуба пухнастого, на ґрунті, 16.11.2025, С. Богданович (<https://www.inaturalist.org/observations/327642653>); околиці с. Малоріченське, зарості дуба пухнастого, на ґрунті, 30.06.2016, Б. Серебряний (<https://www.inaturalist.org/observations/129661102>); селище Симеїз, зарості дуба пухнастого, на 02.07.2022,

грунті, С. Богданович (<https://www.inaturalist.org/observations/124416324>).

Загальне поширення. Європа: Австрія, Бельгія, Болгарія, Велика Британія, Греція, Іспанія, Італія, Мальта, Німеччина, Північна Македонія, Польща, Португалія, Росія, Румунія, Сербія, Словаччина, Туреччина, Угорщина, Україна, Хорватія, Франція, Чехія, Швейцарія. Африка: Алжир, Ангола, Ботсвана, Бурунді, Джибуті, Єгипет, Зімбабве, Кабо Верде, Кенія, Лівія, Мадагаскар, Мавританія, Марокко, Мозамбік, Намібія, Південноафриканська Республіка, Сан-Томе і Принсіпі, Сомалі, Танзанія, Туніс. Азія: Азербайджан, Бутан, Вірменія, Грузія, Ємен, Ізраїль, Індія, Іран, Казахстан, Киргизстан, Китай, Кіпр, Монголія, Об'єднані Арабські Емірати, Пакистан, Росія (Сибір), Саудівська Аравія, Тайвань, Туреччина, Узбекистан. Північна Америка: Гондурас, Домініканська Республіка, Канада, Мексика, Пуерто-Ріко, США. Південна Америка: Аргентина, Болівія, Бразилія, Еквадор, Карибські Нідерланди, Колумбія, Перу, Уругвай, Чилі. Австралазія: Австралія, Нова Зеландія (https://redlist.info/iucn/species_view/159853/; <https://www.gbif.org/en/species/2535676>; <https://www.inaturalist.org/taxa/119969-Battarrea-phalloides>).

Висновки

Загалом, проаналізувавши дані щодо розповсюдження *Battarrea phalloides* в Україні, можна відмітити кілька очевидних фактів. По-перше, підтверджується теплолюбність цього виду, оскільки практично всі локалітети, окрім одного, розташовані у межах Лісостепу (8 спостережень), Степу (10) та південного Криму (11). Цей вид вочевидь тягнеться до південніших областей України (рис. 1). Єдине поліське місцезнаходження з околиць Києва датується 1884 р. і нових знахідок з тих пір там не було. По-друге, гриб не виявляє явної приуроченості до певного типу біотопів і трапляється як у трав'яних, так і деревних угрупованнях, а іноді його виявляють

навіть на антропогенних ділянках (городах, буртах, парках, подвір'ях). По-третє, можна бачити, що протягом останніх семи років було лише 18 нових спостережень цього виду. Це досить небагато, враховуючи збільшення кількості мікологів-аматорів у нашій країні, і значного зростання ролі соціальних мереж у поширенні інформації про знахідки грибів. Зважаючи, що плодове тіло *Battarrea phalloides* досить великі та легкі для ідентифікації навіть неспеціалістами, така незначна кількість знахідок, на нашу думку, підтверджує рідкісність цього виду. Однак передчасно впевнено судити про тренди зміни його популяції, оскільки складається враження, що вона щонайбільше стабільна, а не зростає. Наприклад, у більшості місцезнаходжень XIX–XX століть не було повторних знахідок. Таким чином, необхідність охорони *Battarrea phalloides* у нашій країні не підлягає сумніву, а поповнення інформації про його розповсюдження залишається актуальним завданням.

Подяки

Висловлюємо щирі вдячність к.б.н. І.С. Саркіній за консультативну допомогу та студентці А. Гайні за повідомлення про знахідку плодових тіл гриба. Окрема подяка членам Facebook-спільноти "Гриби України" О. Балагурі, І. Гончаровській, І. Іскрі, В. Косаківській та Н. Новоборському, а також учасникам платформи *iNaturalist* С. Богданович, М. Орлову, Б. Серебряному, О. Фатерізі та іншим за надану інформацію про спостереження *Battarrea phalloides* в Україні.

ДОТРИМАННЯ ЕТИЧНИХ НОРМ

Автори повідомляють про відсутність будь-якого конфлікту інтересів.

ORCID

Ф.П. Ткаченко <https://orcid.org/0000-0001-5769-5120>
М.П. Придюк <https://orcid.org/0000-0001-5083-0141>

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Akulov O., Hromakova A., Zhezhera M., Tupikov A. 2017. First data about finds of a rare fungus *Battarrea phalloides* (Dicks.) Pers. from the Kharkiv Forest-Steppe. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya Biologiya*. 28: 96–100. [Акулов О., Громакова А., Жежера М., Тупіков А. 2017. Перші відомості про знахідки рідкісного гриба *Battarrea phalloides* (Dicks.) Pers. з Харківського Лісостепу. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Біологія*, 28: 96–100.]

- Calonge F.D. 1998. Gasteromycetes. I. *Lycoperdales, Nidulariales, Phallales, Sclerodermatales, Tulostomatales*. *Flora Mycologica Iberica*, 3: 1–271.
- Fraiture A., Otto P. 2015. Distribution, ecology and status of 51 macromycetes in Europe – Results of the ECCF Mapping Programme. In: *Special issue of Scripta Botanica Belgica*. Vol. 53. Brussels: Jardin Botanique National de Belgique, 247 pp.
- Frankivskiy V.Ya. 1963. On the find of the fungus *Battarrea stevenii* (Lib.) Fr. in Ukraine. *Ukrainian Botanical Journal*, 20(1): 103. [Франківський В.Я. 1963. Про знаходження гриба *Battarrea stevenii* (Lib.) Fr. на Україні. *Український ботанічний журнал*, 20(1): 103.]
- Heluta V.P. 1989. *Flora of fungi of Ukraine. Powdery mildew fungi*. Kyiv: Naukova Dumka, 256 pp. [Гелюта В.П. 1989. *Флора грибів України. Мучнисторосяні гриби*. Київ: Наукова думка, 256 с.]
- Heluta V.P., Zyкова M.O., Hayova V.P., Prydiuk M.P., Shevchenko M.V. 2022. An update to the species list of fungi in the *Red Data Book of Ukraine*. *Ukrainian Botanical Journal*, 79(3): 154–168. [Гелюта В.П., Зикова М.О., Гайова В.П., Придюк М.П., Шевченко М.В. 2022. Деякі зміни до списку видів грибів, включених до Червоної книги України. *Український ботанічний журнал*, 79(3): 154–168.] <https://doi.org/10.15407/ukrbotj79.03.154>
- Hyde K.D., Noorabadi M.T., Thiyagaraja V., He M.Q., Johnston P.R. et al. 2024. The 2024 outline of fungi and fungus-like taxa. *Mycosphere*, 15(1): 5146–6239. <https://doi.org/10.5943/mycosphere/15/1/25>
- Martin M.P., Rusevska K., Dueñas M., Karadelev M. 2013. *Battarrea phalloides* in Macedonia: genetic variability, distribution and ecology. *Acta Mycologica*, 48(1): 113–122.
- Pegler P.D., Laessoe T., Spooner B.M. 1995. *British puffballs, earthstars and stinkhorns: an account of the British gasteroid fungi*. Key: Royal Botanic Garden, 253 pp.
- Sarasini M. 2005. *Gasteromyceti epigei*. Trento: AMB Fondazione Centro Studi Micologici, 406 pp.
- Sosin P.Ye. 1973. *Opredelitel gasteromytsetov SSSR*. Leningrad: Nauka, 162 pp. [Сосин П.Е. 1973. *Определитель гастеромицетов СССР*. Ленинград: Наука, 162 с.]
- Sredinskiy N.K. 1872–1873. Materials for the flora of Novorossiysk Krai and Bessarabia. *Zapiski Novorossiyskogo obshchestva estestvoispytateley*, 1: 1–292. [Срединский Н.К. 1872–1873. Материалы для флоры Новороссийского края и Бессарабии. *Записки Новороссийского общества естествоиспытателей*, 1: 1–292.]
- Thiers H.D. 1984. The secotioid syndrome. *Mycologia*, 76: 1–8.
- Valts Ya.Ya., Rishavi L. 1871. List of the collection of myxomycetes and fungi collected by A.S. Rogovich, Ya.Ya. Valts and L. Rishavi. *Zapiski Kievskogo obshchestva estestvoispytateley*, 2(2): 187–195. [Вальц Я.Я., Ришави Л. 1871. Список коллекции миксомицетов и грибів, собранных А.С. Роговичем, Я.Я. Вальцем и Л. Ришави. *Записки Киевского общества естествоиспытателей*, 2(2): 187–195.]
- Wasser S.P. 1969. Agaricales, Aphyllophorales, Gasteromycetes tselinnoy stepi, polezashchitnykh lesopolos i dendroparka zapovednika Askaniya-Nova Khersonskoy oblasti. In: *Materialy I konferentsii po sporovym rasteniyam Ukrainy*. Kyiv: Naukova Dumka, pp. 136–138. [Вассер С.П. 1969. Agaricales, Aphyllophorales, Gasteromycetes целинной степи, полезащитных лесополос и дендропарка заповедника "Аскания-Нова" Херсонской области. В сб.: *Материалы I конференции по споровым растениям Украины*. Киев: Наукова думка, с. 136–138.]
- Wasser S.P. 1971. O nekotorykh novykh i redkikh vidakh agarikalnykh i gasteromytsetalnykh gribov dlya flory Ukrainy SSR. In: *Biologiya, ekologiya, geografiya sporovykh rasteniy Sredney Azii*. Tashkent: Fan, pp. 178–179. [Вассер С.П. 1971. О некоторых новых и редких видах агарикальных и гастеромицетальных грибов для флоры Украинской ССР. В сб.: *Биология, экология, география споровых растений Средней Азии*. Ташкент: Фан, с. 178–179.]
- Watling R., Gucin F., Isiloglu M. 1995. *Battarraea phalloides* — its history, biology and extension to its distribution. *Nova Hedwigia*, 60: 13–18.
- Zerova M.Ya., Sosin P.Ye., Rozhenko H.L. 1979. *Vyznachnyk hrybiv Ukrainy. Bazydymitsety*. Vol. 5, book 2. Kyiv: Naukova Dumka, 493 pp. [Зерова М.Я., Сосин П.Е., Роженко Г.Л. 1979. *Визначник грибів України. Базидіомицети*. Т. 5, кн. 2. Київ: Наукова думка, 493 с.]

New finds of the rare fungus *Battarrea phalloides* (Agaricales, Basidiomycota) in Ukraine

F.P. TKACHENKO¹, M.P. PRYDIUK²

¹ Odesa I.I. Mechnikov National University,
2 Vsevoloda Zmiienka Str., Odesa 65085, Ukraine

² M.G. Kholodny Institute of Botany of National Academy of Sciences of Ukraine
2 Tereshchenkivska Str., Kyiv 01601, Ukraine

Abstract. The article provides new data on the records of *Battarrea phalloides* in Ukraine, a rare species of fungi listed in the *Red Data Book of Ukraine*. The fungus was recorded in the steppe area in Berezivka District (Odesa Region). A description of the new location is provided, as well as macro- and micromorphological features of the fruiting bodies found in this locality are given. Information on the distribution of *B. phalloides* in Ukraine (based on the literature sources and data from social networks) and in the world is summarized.

Keywords: Agaricaceae, Crimea, new locality, Odesa Region, *Red Data Book of Ukraine*, steppe zone